

Universitätsbibliothek Paderborn

**Institutio Vitæ Ad Exemplar Passionis Domini Et
Salvatoris Nostri**

Sgambata, Scipio

Dillingæ, 1686

Cap. IV. Moralium Virtutum fructus esse ex eodem horto legendos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53753](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-53753)

CAPUT IV.

*Moralium Virtutum fructus es-
se ex eodem horto legendos.*

Et venit ad Discipulos suos, & in- March.
venit eos dormientes, & ait Petro: 26.v.47
Sic non potuistis unâ horâ vigilare me-
cum? Vigilate, & orate, ut non intretis
in temptationem; Spiritus quidem prom-
ptus est, caro autem infirma, usque ad il-
lud: *Converte gladium tuum in locum su-
um, &c.* Licet Christianis maximè vir-
tutibus, quas diximus, studere debeamus,
Morales tamen omittendæ non sunt, quas
Christus Dominus docendo suas fecit.
Nam, quamvis vetus Propheta dixerit, Levi.26
v.10.
*Vetera Novis supervenientib⁹ fore projicien-
da, id minimè de contemptu accipien-
dum est, sed quod hæc longè illis antecel-
lant, & illa in se contineant; nam &*
Humilitas Prudens, Fortis, Temperans
& Justa est, & idem de alijs facile dixeris.
Alioqui Nova, & Vetera simul in portis
Ecclesiæ sunt, & *Scriba Doctus in Regno
caelorum profert de Thesauro suo nova &* Cant.7.
v.13.
vetera. Moralium igitur virtutum fru- Mattb.
tus 13.v.52.

Etus in horto Gethsemani uberrimos colligemus. Et, quia proficientium hic ordo est, ut ab imperfectioribus ad perfectiora procedant, Temperantia prima erit, quæ in adolescentia requiritur. Fortitudo secunda, quæ maximè juventutem & virilem ætatem decet. Tertia Justitia, quæ confirmata & proiecta ætas ornatur. Quarta Prudentia, quæ senum propria est. Temperantiam docet Christus Dominus Apostolos, cùm eos reprehendit, quod tam breves vigilias ferre non potuissent. *Vigilate, inquit, & orate, ut non intratis in tentationem; Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Ex quo Christi Domini præcepto sacrarum Vigiliarum in Ecclesia ortus est ritus. Somni quidem nomine hinc omnem voluptatem corporis possumus intelligere: quemadmodum enim somnō sternitur corpus, anima sopitur, ususq; rationis opprimitur, ita illecebriæ voluptatum eadem nobis damna inferunt, & tanto majora, quanto pejor est animæ mors æterna, quam brevis imago mortis corporeæ. Quare hortatur Apo-
 Rom. 9. stolus nos de somno surgere, & sicut in
 v. 3. die

die honeste ambulare, non in commessionibus & ebrietatibus, non incubilibus & impudicityjs. Medium autem ad Temperantiam obtinendam proposuit Orationem. Quippe cum nemo possit esse continens, nisi Deus det, & cum animus voluptatis cupidus non aliter melius possit à noxia voluptate avocari, quam si alia nobilior voluptas ei proponatur, & caro infirma tum robur acquirat, cum spiritus ratione roboratur, *Lætabimur*, inquit sponsa, & exultabimus in te, memores uberum tuorum super vinum, hoc est, cum primū tua ubera sugere in oratione cæperimus, tum nobis vinum deliciarum terrestrialium acescet ac displicebit, illius voluptatis recordabimus semper, hujus immemores omnino erimus. Sed quia, cum necessitas poscit, indulgendum est aliquid corpori, ideo Dominus cum secundò venisset, inveniſſer̄que eos dormientes, erant, inquit Matthæus, oculi eorum gravati, & Marcus addit: & nesciebant, quid responderent Ei, miseratus eorum infirmitatem nihil dixit. Tertiò autem cum venisset, etiam dormire aliquantulum

eos

Sap. 8.
v. 21.Cant. 1.
v. 4.

140 DE PASSIONE DOMINI.
eos jussit. *Dormite jam, inquit, & re-*
quiescite: ac postea. Surgite: eamus. Ec-
ce moderatur filiorum somnum. Beatus,
qui moderatorem habet ac temperatorem
actionum suarum Jesum. Beatus, qui eo
jubente quiescit, eo excitante consurgit,
ejus nutu cibum capit, ejus imperio jeju-
nat, & nullū ē corporis cōmodis aut sumit
aut respuit ejus injussu. Nunc Fortitudinē,
*eodem docente, discamus: *Eamus*, in-*
quit, ecce appropinquavit, qui me tradet.
*Brevis vox *Eamus*: sed nulla fortior ad*
hanc diem unquam est audita. Fortitudo
enim in arduis sponte subeundis tanto
major est, quanto & majora instant peri-
cula, & certiora, &, qui ea subit, minus
præsidij ad ea evadenda habet, & plus
intelligit, quantum in ijs sit mali.
Hæc omnia in Christo Domino summa
erant. Nam quod majus unquam, non
dico periculum, sed exitium fuit, quam
illud, in quod se Christus tuū dedit: quod
certius? quis minus se evasurum spera-
vit? quis præsentiorem habuit futuri
mali notitiam? Obversabatur ei ante oculos
ignominiaꝝ illius horror, & facies tur-
pissima

pissima mortis infamis, cruciatuū asperitas & multitudo, hæc enim omnia sciebat, antequam fierent, tota denique scena Romanæ lævitiae, Judaicæ perfidiae, & quod horum omnium caput & causa erat, ultimus inferorum furor & rabies: hæc simul omnia illi se objiciebant, ad quæ vittanda, licet à Patre legiones Angelorum habere posset, sciebat tamen id jam constitutum esse, sibi per hæc eundum esse, & hæc omnia preferenda. Postremò offerebant se ejus animo, quæ longè ingratissimos illos cruciatus reddebat, pernicies Hebraicæ gentis, ex qua ipse nasci voluerat; hominum tam multorum ingratus animus, qui tantum beneficium parùm agniti, minus estimaturi essent, denique etiam multi abnegaturi, plurimi oppugnaturi. Ultimum horroris erat Judæ impia proditio, quâ plus cruciabatur Domini caritas, quam omnibus Judæorum furoribus. Adversus hæc omnia mala tam impavidus Salvator ex oratione consurgit, ut Apostolos dormientes minimè putet excitandos. Interea dum abesset aliquantum Judas cum cohorte, *Dormite iam,*
inquit,

inquit, & conquiescite, tanquam in rebus securis; deinde eos excitat, non ad sui præsidium, sed ad spectaculum, ut tantæ fortitudinis viso miraculo, & ipsi ad aliquid simile audendum pro ipso extarentur aliquando. Invenio Dominum in sua Passione diversis, & planè oppositis feris apud Prophetas comparatum.

I. sa. 53. Nam apud Isaiam ovis vocatur, *Sicut ovis*
v. 7. *ad occisionē ductus est;* à Jacobo autem in
Gen. 49 *Judæ* benedictione *Leo* dicitur, *Requie-*
v. 9. *scens accubuisti ut Leo.* Qui potuit idem
Leo ferox, & *Ovis* mansueta dici? *Leo*
nimirum fuit, cùm in adversam cohortem
in se irruentiū hostiū se obviū dedit; sed
ovis fuit, cùm ijsdē hostib' se obtulit vin-
ciendum, illudendum, trahendum, im-
molandum. Ex his disces, quæ sit Chri-
stiana fortitudo: nam ejus proprium est,
non minùs audacter occurrere omnibus
periculis, quām ea, si opus sit, ferre man-
suetè, & humiliiter. Sanè Fortitudo Leo-
nis apparuit in eo, quòd & tantō animo
occurrit hostibus, & Proditorem tanta
gravitate reprehendit. *Amice, ad quid*
venisti? Et ultiro interrogavit: *Quem*
queritis?

queritis: & cùm audisset se quæri, tali vultu, ac frontis maiestate respondit; *Ego sum*; ut abierint retrorsum, & ceciderint resupini in terram. Fortitudo autem Ovis, quæ Christianorum propria est, qui cum ipsa mansuetudine omnia adversa vincunt, eniuit in eo, cùm Petrum arma capessentem repressit, & ipsos milites arguit, quòd ad se, inermem & mori paratum, facibus armisque instructi venissent, & cùm deinde vinciri se passus est, & secutus quocunque duxerunt, talem se gessit, ut multò magis ovis immolanti resistat, quām ipse restiterit se occidentibus. *Fecerunt illi, quæcunque voluerunt.*

Agendæ sunt gratiæ vel cœco furori Iudæorum, qui properans plura ac longiora Christo Domino tormenta non intulit, vel astutæ eorum versutiæ, quæ populi tumultum, & tantæ innocentiaæ mox manifestandam timens apertissimam veritatem, rem ultra diem differendam non putavit. Nam quicquid eo tempore tartarea rabies in hanc mitissimam ovem audere voluisse, paratam Domini patientiam habebat, ut planè possimus dicere, omnia

Marci.
9. v. 13.

tor-

tormenta, omnésque cruciatus, quos homini homines inferre possint, & quos ex cogitare dæmones valeant, Christum Dominum suscepisse; ad omnia enim perferenda erat paratus. Justitiae vero nunquam majus exemplum editum est, quam tum in horto Gethsemani. Etenim primum ea Justitia, quæ inter Deum & Homines intercedit, illic ad perfectam aequalitatem adducta est, & ejus, quæ inter ipsos homines est, insigne documentum est editum. Dei justitia ob scelera hominum, quibus divina dignitas erat offensa, exigebat ab hominibus eam satisfactionem, quæ se, ac Numen violatum deceret: contrà humana conditio imbecilla ac labilis jure quodam suo poscebat, eam ab se satisfactionem exigi, quam exhibere posset: cur enim idem Conditor, qui se ita infirmum & inopem creâisset, hoc ab se requireret, quod sciret in suis viribus non esse? Litigium hoc, quodammodo ex utraque parte & quum, diremit Christi Domini caritas, qui suscepto patrociniô infirmitatis humanæ, quod Justitiae Divinæ debebatur, exsolvit, non solum integrè, sed cumulatè, ut non modo

modò justa, sed copiosa sit apud eum redemptio. Et quia, ne hoc faceret, hominis, quem gerebat, innocentia obstabat, qui se tot cruciatibus objici merito queri poterat, ejus quoque causam apud Patrem aliquando agendum suscepit, rogans, ut, si fieri posset, ne huic quidem parti injuria fieret, donec à Patre responsum, ipsius Humanitati sic expedire, & hoc vel maximè è re ipsius esse, quæ brevi morte omne gaudium & gloriam esset adeptura. Quo nuncio accepto læta Humanitas, *proposito* *Hebr. II*
sibi gaudio sustinuit crucem confusione *v. 2.*
contempta. Ita tum Dominus implevit omnem Justitiam, & omnia litigia composuit, pacificans per Sanguinem suum, quæ in cælis, & quæ in terris erant. Ju- *Colo. II.*
stitiæ verò inter homines insigne præce- *v. 10.*
ptum dedit. Primùm, cùm noluit esse plu-
res gladios quàm duos : Ecce duo gladij
hic, dixerant Apostoli : respondit Domi-
nus, Satis est. Nam præter gladios duos
publicæ auctoritatis, Ecclesiasticæ & sæcu-
laris, nullus in Ecclesia esse debet tertius
gladius privatæ ultionis. Deinde, cùm
Petrum, nimis properè & intempestivè

K

arma

arma arripiētēm, coērcuit, etsi optimo affectu, etsi optimā causā, tamen præter Dei voluntatem, nullo jure adversus publicos ministros insurgentem. Quō dōcuit, temerē nos interdum, velut Christi Domini honorem ulturos, arma sumere, cūm id tamen Christus ipse non requirat à nobis. Illud denique ad omnes ab injuria deterrendos addidit, eum, qui adversus alterum ferrum stringeret, simili fato periturum, & vicem cuique reddendam, ac neminem impunē laturum, qui san-

Isai. 33. guinem fratris fuderit. *Vae qui prædaris,*
¶.1. inquit Propheta, nonne prædaberis? Num putas inultam abituram audaciam, quam tibi præsens rerum status facit? Noli id putare; est, qui quærat, & judicet. Prudentiam verò, eāmque cœlestem, ac quæ de sursum est, cūm ex omnibus, quæ in hoc horto egit Dominus vel dixit, uberrimè discimus, tum maximè ex duobus: primùm ex consilijs, quibus suos instruxit; deinde ex verbis, quibus est adversarios allocutus. Mirum alicui esse posset, Dominum, qui sapientia ipsa eset, à suis ultimò discedentem, tanta tempestate

pestate ingruente, non eis plura & recon-
ditiora consilia, & monita aperuisse, ut
solent viri longo usu rerum edocti, cum
filios aut amicos deserunt, nonnulla eis ca-
pita consiliorum ac principia vitæ diri-
genda indicare. At Salvator in toto illo
extremo sermone nihil aliud eis, quam
Fidem, Spem & Charitatem commenda-
vit. In hoc verò secretiore consilio, habito
cum tribus fidissimis discipulorum, nihil
eos docuit aliud, quam orare; in eo verbo
prudentiam omnem constituens: *Orate,*
ne intretis in temptationem. Noverint cum
omnes Christiani, tum maximè, qui vel
statu vel munere proximè Apostolos se-
quuntur, in eo sibi omnem ponendam esse
solertiam & calliditatem, ut, quicquid
periculi eorum rebus imminet, oratione
prævertant. *Quid ad arma properas Petre?*
Non hoc Magister consuluit: præstitisset
Vigilasse, & Orasse; illud satis erat;
illud Dominus abs te requirebat;
illud si fecisses, Dominum fortè in
atrio non negasses. Non decet te, istis con-
silijs rem Christi tueri velle; quibus Ethni-
ci seuentur: Vigila, & Ora, satis feceris.

K 2

Ego

Ego, si opus fuérit, legiones mittam Angelorum, quæ te & me tueantur. Summa igitur est prudentiæ Christianæ, Vigilare, & Orare. Quod verò Judæ & Cohorti Dominus locutus est, id videtur humanae & noxiæ prudentiam arguere. *Quem quæritis?* inquit. Quàm multi ex hominibus, qui nunc rebus humanis se immiscent, ac plurima agenda suscipiunt, si interrogarentur his vocibus: *Quem quæritis?* territi abirent retrorsum, & caderent. *Quem quæritis?* Proculdubio diligitis vanitatem, & quæritis mendacium: aut certè malum proximo vestro quæritis; jure ergo in vobis fit, quod Propheta ait: Convertantur retrorsum, qui volunt mihi mala. Sed audent colligere se, & dicere: *Jesum Nazarenum quærimus.* Nihil nobis aliud propositum est, quàm Christi honor, Ecclesiæ utilitas, Reipublicæ bonum. Scilicet, hæc vos quæritis, non aliter quàm Judæi Christum quærebat, ut, cùm reperissent, perderent ac necarent. Nam publica munera, magistratus, dignitatésque præcipuas ideo affectatis, ut in ijs ex vestra utilitate, non ex Christi exemplo

exemplo ac lege vivatis. Sic antea Herodes quoque Christum quæsiverat, quem occideret: Ergo jure nobis responderi potest: Jesum quæritis, finite hos abire. Si Christum, si Ecclesiæ, si Reipublicæ commodum quæritis, nolite divitias sectari, nolite consanguineos & amicos tantum vestros evehere, ac locupletare, nolite eò libentius accurrere, ubi reditus majores sint, non ubi fructus uberior, Christum tenete, finite hos abire. Discamus nos hanc veram esse prudentiam, Christum unum tenere, ac domum nostram ducere, non damnandum, sed vindicem salutis nostræ colendum, amandum, & observandum semper; at reliqua omnia sumus abire, quò velint.

CAPUT V.

*Theologicarum Virtutum quo-
que Fructus ex eodem horto decerpi.*

Qui autem tradidit eum, dedit illis
signū dicens: quemcumque oscula-
tus fuero, ipse est, tenete eum, & confe-
stim accedens ad Jesum dixit: Ave Rabbi.

Math.
v. 48.

K 3 *Coescu*